

ma parte ferrea quædam puncta, quæ carnem lacerarent, alii vero affirmant etiam catenas fuisse loris admixtas. Quamvis alii dicant primo fuisse funibus crassioribus flagellatum, secundo additos esse ferreos scorpiones; tertio catenis, quarto virgis spineis cæsum, non quod quater sit flagellatus, sed quod in eadem flagellatione hæc omnia instrumenta sint continenter intermixta. Sed hæc incerta sunt, quamvis dicantur ex quadam traditione referri ab eis qui terram sanctam incolunt.

5. Quarto, de numero plagarum nihil inuenio ab antiquis Patribus scriptum; multi tamen pii scriptores, præsertim ex recentioribus, affirmant fuisse ultra quinque millia, quod aliquibus videtur incredibile. Quia nec Judæi, nec Romani consueverant ita flagellare, et quia tot verbera sufficerent ad necandum hominem; cum ergo Pilatus flagellaret Christum ne illum necaret, non est verisimile permisisse eum tam acriter verberari. Et licet Ludolphus Carthus., in vita Christi, 2 p., c. 58, et Echius in Serm. de passione Domini, et alii, referant hoc fuisse revelatum cuidam feminae, tamen neque hujusmodi revelationes feminarum cogunt nos ut eas veras esse credamus, neque ibi dicitur plagas flagellorum, sed vulnera passionis eum numerum excessisse; itaque hæc res incerta est. Unde, licet verisimilius sit flagella multum excessisse quadragenarium numerum, propter rationes adductas, et quia Christus non more Judæorum, sed Romanorum flagellatus est, tamen quantus fuerit ille numerus, affirmare non possumus, quia neque in Evangelio habetur, neque in Scriptura, neque a Sanctis Patribus traditus est.

SECTIO III.

Quæ et quanta passus fuerit Christus, quando spinis fuit coronatus.

1. In hoc mysterio explicando fere nihil est difficultatis, et ideo breviter expediemus illud. Tria enim possunt hoc loco desiderari: primo, quæ et qualis fuerit hæc corona; secundo, quibus circumstantiis hæc coronatio facta sit; tertio, quæ fuerit ejus causa et ratio.

2. *Spinea corona Christi.*—Circa primum, Evangelistæ nihil aliud dicunt, præterquam Christo Domino impositam fuisse a militibus spineam coronam. Ubi est apud Joan. observandum quod supra cœpimus indicare; sic

enim scribit: *Apprehendit Pilatus Jesum, et flagellavit, et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti ejus.* In qua diversitate narrationis, videtur plane indicare Pilatum non jussisse militibus ut imponerent hanc coronam Christo, neque aliis contumeliis eum afficerent, quæ ibi narrantur. Nam si Pilatus hoc jussisset, sicut dicitur flagellasse Christum, ita dici posset et spinis coronasse. Quia (sicut diximus) non per se ipsum flagellavit, sed per milites; cum ergo Evangelista unum tribuat Pilato, aliud vero militibus, videtur plane insinuare Pilatum non ita præcepisse unum sicut aliud, ut observavit Chrysost., hom. 83 in Joan.; Augustinus vero, tract. 116, solum sub disjunctione dicit Pilatum præcepisse hæc, vel permisisse; quo pacto etiam Leo Papa, ser. 10 de pass., loquens de Pilato, inquit: *Dominum Jesum diversis contumeliis affici aut permisit, aut jussit.* Qualis autem fuerit illa corona, et quales spinæ ex quibus fuit contexta, communiter fertur fuisse ex juncis marinis, qui habent oblongas et acutas spinas, duriores terrestribus, et ita indicant spinæ illæ, quæ in Ecclesia asseruntur. De numero vero spinarum nonnulli affirmant fuisse duas et septuaginta, alii plures, alii vero pauciores; quo autem fundamento vel traditione hoc nitatur, non inuenio, quia veteres Patres agentes de hoc mysterio nihil dicunt; omnes tamen intelligunt illam coronam fuisse integram ac circularem, quæ, coronæ instar regiae, totum undique caput Salvatoris ambiret.

3. *Dubium.*—*Responsio.*—Potest vero aliquis dubitare, cum hæc corona Christo sit antelata sententiam mortis imposita, quando Pilatus adhuc curabat eum a morte liberare, quomodo permisit hujusmodi coronam illi imponi, quæ non poterat non inferre vulnera lethalia. Respondetur non esse hoc necessarium, quia non est intelligendum spinas illas cranium capitis perforasse, sed solam carnem, et pellem quæ est in capite; et verisimile est spinas ita fuisse infixas per superiorem capitis partem, ut per inferiorem sanguine conspersæ prodirent, atque hac ratione fortiter in carne infixæ hærent. Unde necesse erat vehementem sequi dolorem, præsertim quando venas simul et nervos trajecissent.

4. Quod attinet ad secundum, multas et graves contumelias narrant Evangelistæ, quas Christus in hoc mysterio passus est ab integra cohorte. Etenim cum Judæorum vox es-

set, Christum se fecisse regem, voluerunt milites (ut Hieron., Athanasius, Cyrillus, Chrysost., et omnes notant) ei ut falso fictoque regi illudere. Primum ergo adduxerunt Jesum in prætorium, ut in loco publico major esset injuria, majorque contumelia. Deinde exuunt illum propriis vestibus (ut inquit Matth.), ex quo aliqui colligunt omnibus vestibus fuisse privatum, ita ut nudus manserit. Sed est animadvertendum duobus modis posse intelligi, hæc peracta fuisse: primo, ut eodem loco et una quasi continenti actione Christus fuerit flagellatus, indutus purpura, coronatus et illusus; et si hoc ita est, constat illum fuisse nudatum omnibus vestibus, ut flagellaretur, et consequenter veste purpurea indueretur et illuderetur, quia juxta hanc expositionem non fuit bis denudatus, sed semel tantum. Neque videtur aliquid esse in Evangelio quod repugnat huic expositioni. Nam licet Matth., post illa verba: *Tunc dimisit illis Barrabam, Jesum autem flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur*, subdat: *Tunc milites præsidis, suscipientes Jesum in prætorium, congregaverunt ad eum universam cohortem; et exuentes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei;* tamen certum est, vel illa verba: *Jesum autem tradidit, ut crucifigeretur*, dicta esse per anticipationem, vel hæc posteriora per recapitulationem. Nam ex Evangelio Joann. constat, prius fuisse Christum iis omnibus contumeliis affectum, quam fuerit traditus ad crucifigendum; ergo, non obstantibus illis prioribus verbis, recte intelligi potest Jesum, statim ac flagellatus est, antequam propriis vestibus indueretur, chlamyde coccinea circumdatum, aliaque ludibria esse passum. Et confirmatur, nam verisimile est Christum, quando flagellatus est, traditum esse militibus, quos supra diximus fuisse ministros, et ab eis ductum esse in atrium prætorii, tum quia si verum est Christum alligatum esse ad columnam, ut flagris caderetur, melius intelligitur id factum esse in atrio quam in interiori parte domus. Tum etiam quia si flagellatus est ad placandos Judæos, etiam verisimile est publice fuisse flagellatum, ut et ab omnibus conspiceretur, majorique ignominia afficeretur; ergo, quamvis Evangelistæ in ordine narrationis hoc non explicant, tamen ex his quæ narrant, verisimiliter colligitur, non bis, sed semel tantum fuisse Christum traditum militibus ante sententiam mortis, ut eum educerent in atrium prætorii, et flagellarent; eos vero statim post flagellationem

induisse eum purpura, coronasse spinis, atque illusisse.

5. *Christus in prætorio a Pilati militibus nudatus.*—Alio vero modo intelligi potest, Christum post flagellationem permissum esse propriis vestibus indui; postea vero, cum Pilatus differret mortis sententiam in eum dicere, vel eo præcipiente milites, ut magis Judæos placaret, vel sua voluntate in Judæorum gratiam, aut certe, ut veluti ludicro aliquo spectaculo oblectarentur, eum iterum exuisse. Quem sensum videtur indicare Matth. illis verbis: *Et exuerunt eum, et chlamydem coccineam circumdederunt.* Quibus significat, tunc eum non ad flagellationem, sed ad hunc specialem actum, exutum fuisse. Et hæc videtur esse communior expositio omnium interpretum. Qua supposita, non satis constat an tunc fuerit nudatus omnibus vestibus, vel solum aliqua superiori veste; hinc enim videtur hoc posterius probabile, quia vestis purpurea, qua indutus est, erat tantum superior quædam vestis; non videtur autem consentaneum ut toto corpore nudus, sola chlamyde coccinea fuerit circumdatum; vestis enim illa non erat ad hunc usum apta, neque ad representationem quam ipsi milites intendebant. Nihilominus Origenes, tract. 31 in Matth., dicit eum tunc non solum fuisse vestimentis spoliatum extimis, sed etiam tunica inconsultili, et stola. Itaque sentit omnino fuisse nudatum; et verbum illud Matth.: *Et exuerunt eum*, simpliciter et absolute dictum, videtur hoc indicare. Atque ita hæc sententia est probabilis et accommodata, tum ad pietatem; nam hoc modo intelligitur hanc injuriam, nec sine magno dolore fuisse, quia vestes carnis recenti verberatione laceratis adhærebant, unde non poterant sine magno dolore divelli; nec sine magno pudore, qui ex illa denudatione oriebatur; tum etiam ad mysticos sensus. Sic enim intelligitur ter fuisse Christum propriis vestibus omnino nudatus, ut flagellaretur, ut illuderetur, ut crucifigeretur. In quibus plura moralia documenta facile excogitari possunt.

6. *Chlamyde coccinea Christus induitur.*—Præterea post prædictam denudationem secutæ sunt aliæ contumeliæ. Induerunt enim eum veste coccinea, coronarunt spinis, dederuntque ei arundinem pro regali sceptro, ac denique flectentes genua coram ipso, spuebant in faciem ejus, aiapas dabant, et arundine percutiebant. Quæ multa indigent meditatione, disputatione vero fere nulla. Illa

enim diversitas, quæ videtur esse inter Matth. et alios Evangelistas, de veste rubra, quia Matth. eam vocat *coccineam*, Marcus vero et Joannes *purpuream*, facile conciliatur. Quia, licet *coccus* et *purpura*, proprie et in rigore sumpta, diversa sint, ut constat ex Plinio, lib. 9, c. 35 et 36, et lib. 21, c. 8, tamen propter similitudinem coloris interdum unum pro alio usurpatur, et ita in presenti nihil aliud significant, quam vestem rubei coloris, apud ad ludicram illam regni Christi representationem, quia purpura reges et imperatores uti solebant. Et ita exponit Athanas., in lib. de Pass. et cruce Domini. Ambros. vero, Luc. 23, *chlamydem coccineam* et *purpuream tunicam* distinctas fuisse existimat. Sed id non est necesse, quamvis si verum est Christum omnino fuisse nudatum propriis vestibus, non est incredibile præter chlamydem indutum esse alia veste. Quia chlamys solum erat paludamentum quo principes et milites Romani super arma utebantur.

7. *Mystica in contumeliis Christi significatio.* — Quod attinet ad tertiam rationem hujus mysterii, eodem modo explicanda est quo in aliis fecimus. Nam ex parte eorum qui his injuriis Christum affliciebant, ratio jam explicata est, scilicet ut regno ejus irriderent, simulque ut eum dolore ac dedecore afficerent. Ex parte autem Dei et Christi plura mysteria Sancti Patres considerant, ex quibus Hieronymus, Matth. 27: *Nos*, inquit, *hæc intelligamus mystice, in chlamyde coccinea opera gentium cruenta sustentat, in corona spinea maledictum solvit antiquum: Spinas et tribulos germinabit tibi, Genes. 3; in calamo venenata occidit animalia.* Quod explicans Athanas., ser. de Pass. et cruce Dom., inquit, *dæmonem ignorantem dedisse Christo gladium contra se, quia arundo serpentibus lethalis esse dicitur. Alii in chlamyde rubea dicunt significatum esse imperium quod Christus suo sanguine comparabat. Unde Apoc. 19 visus est veste conspersa sanguine, in qua scriptum erat: Rex Regum, et Dominus Dominantium.* Clemens vero Alex., l. 2 Pædag., c. 8, addit coronam spineam nos prophetice significasse, et typum fidei nostræ fuisse, quod ibi late explicat. Nec dissimiliter Tertul., lib. de Corona milit., c. 14: *Ex spinis*, inquit, *in figuram delictorum, quæ nobis protulit terra carnis, et alia quæ ibi prosequitur.*

DISPUTATIO XXXVI,

In quatuor articulos divisa.

DE CRUCIFIXIONE CHRISTI.

Explicatis omnibus cruciatuum ac ignominiarum generibus, quæ ante latam sententiam Salvator noster passus est, superest ut de ultimo ejus supplicio sermonem instituamus. Duo sunt autem consideranda: primum, id quod pertinet ad crucifixionem ipsam et intrinsecum modum ejus; secundum, de extrinsecis circumstantiis illius.

SECTIO I.

Quam inique fuerit Christus ad crucis supplicium damnatus.

1. Antequam de crucifixione ipsa dicamus, oportet ut de sententia judicis, ac de itinere Christi usque ad locum supplicii nonnulla præmittamus. Primum expediemus in hac sectione. In qua breviter dicendum est, Christum Dominum iniqua atque injusta Pilati sententia damnatum esse ad crucis supplicium, Judæis hoc pertinaciter efflagitantibus. Hoc constat ex narratione Evangelistarum, præsertim Joannis. Unde Petrus, 1 can., c. 2, inquit: *Tradebat autem judicanti se injuste, id est, permittebat se tradi judici, qui injuste eum judicaturus erat. Advertendum autem est græce legi: Judicanti se juste, et sic est sensus diversus, sed non contrarius, scilicet: Cum pateretur, non comminabatur; tradebat autem, id est, committebat omnia divino judicio seu Deo, qui justum judicium de se ferebat, non injustum, sicut homines.*

2. *Dubium.* — *Responsio.* — Solum potest hoc loco inquiri primo, quid moverit Judæos ut hoc genus supplicii Christo Domino procurarent. Ratio dubitationis est, quia ipsimet dixerunt: *Nos legem habemus, et secundum legem nostram debet mori, quia Filium Dei se fecit; at vero in tota lege veteri non erat lex quæ hoc genus mortis imponeret. Illi enim altulerunt ad legem latam, Levit. 24, contra blasphemos; sic enim paulo ante dixerant: Blasphemavit, quid adhuc egemus testibus?* ibi autem non imponebatur pœna crucis, sed lapidationis. Respondetur Judæos ex sola ira et odio optasse hanc mortem Christo, propter majorem acerbiter et ignominiam ejus (ut supra in commentario art. 4 diximus). Unde non postulabant ut juxta legem Moysi

judicaretur, sed juxta morem Romanorum, nec solum ut blasphemus, sed etiam ut reus Cæsareæ majestatis, quia se regem fecerat, et ideo summam et acerbissimam pœnam postulabant. Quia tamen interdum videbant Pilatum propensum ad absolvendum Jesum, suam etiam legem interponebant, et secundum illam etiam esse reum mortis affirmabant. Nam si hoc semel obtinerent, facile existimabant fore ut illud etiam genus mortis quod optabant assequerentur. Notant etiam aliqui, Judæos solitos esse homicidas crucifigere; Romanos vero, famosos latrones. Unde hoc supplicium duplici titulo Barrabæ debitum erat, qui et homicida erat, et latro (ut Evangelium testatur). Quoniam ergo Judæi Barrabam Christo prætulerant, in eum transferendum putarunt esse supplicium, quod illi homicidæ ac latroni debebatur, et ita statim ac illis data est optio, et Barrabam elegerunt, adversus Christum clamare cœperunt: *Crucifige, crucifige.*

3. *Dubium.* — *Responsio.* — *Peccatum Pilati in Christi damnatione levius peccato Judæorum.* — Secundo inquiri potest, quamvis hæc sententia lata in Christum reipsa injusta fuerit, et Judæi ab hac injustitia, et multiplici alia malitia odii, invidiæ, etc., excusari non possint, eo quod vel ex malitia, vel ex affectata ignorantia id egerint, an saltem Pilatus possit excusari ignorantia. Videtur enim potuisse excusari, quia secundum allegata testimonia satis videntur probata delicta quæ Christo objiciebantur, quandoquidem infinita erat hominum multitudo quæ hæc testabatur. Et confirmatur, nam Christus dixit Pilato: *Non haberes potestatem ullam, nisi tibi datum esset desuper; ergo Pilatus, utens hac potestate a Deo data, existentibus legitimis accusatoribus et testibus, potest a culpa excusari. Respondetur nullo modo excusari posse. Fuit quidem peccatum ejus aliqua ex parte levius peccato Judæorum; non tamen potest excusari quin gravissime peccaverit. Et utrumque significavit Christus illis verbis Joan. 19: *Propterea, qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.* Ubi juxta communem expositionem Cyril., Chrysost., August., Euthymii, et aliorum, quam etiam probant Leo, ser. 8 de Pass., et Basil., in Regulis brevioribus, respons. 46; et colligitur ex August., in enarr. Psal. 63, comparatio fit inter peccatum Pilati et Judæorum, et horum gravius esse dicitur quam illius. Deinde ipsemet Pilatus cognovit Christi innocentiam; imo Athanas., ser. de*

Pass. et cruce, dicit cognovisse Christi divinitatem, quod difficilius est creditu; tamen de innocentia non est dubium; id enim ipse testatus est, et verbis, et signo lavandi manus. Evidenter etiam cognovit non fuisse legitimas probationes, quia neque ordo juridicus servatus est, nec examinati testes. Denique publica quadam evidentia constabat de Christi innocentia, et Judæos odio atque invidia contra eum fuisse percitos. Peccavit ergo Pilatus, tam in re judicata, quam in modo judicandi, et celeritate ac temeritate ferendi sententiam. Quo loco recte accomodari possunt verba Basil., ep. 37, dicentis: *Si ii, qui rerum in hoc mundo potiuntur, quando facinorosum aliquem morti sunt adjudicaturi, cortinas obducunt, et spectatissimos quosque ad causæ tractationem advocant, multumque temporis insumunt, nunc legis rigorem contuentes, nunc naturæ communionem suspicientes, multumque ingemiscentes, judicandi necessitatem deplorantes, quanto magis oportebat, etc.* Et similia legi possunt in Clemente, lib. 2 Const., c. 56. Ad rationem ergo dubitandi jam responsum est.

4. *Fueritne aliqua Pilati potestas in Christum.* — Ad illud vero de potestate Pilati respondetur cum Chrys., hom. 83 in Joann., illa Christi verba permissive esse intelligenda. Itaque non fuit illi data potestas, sed permissa: *Alioquin, ait Chrysostomus, si data esset ei potestas, non esset reus criminis.* Sed hoc expositione indiget, quia nomine potestatis intelligi potest, vel facultas, seu vis ad interficiendum, vel jurisdictio, et auctoritas; priorem potestatem habebat Pilatus in Christum, si solum naturales vires humanitatis consideremus. Nam si Christus voluisset potestate effectrice miraculorum uti, non haberet Pilatus vim interficiendi Christum, et ex hoc capite potest illa potestas dici permissa potius quam data, quamvis aliunde vis illa et facultas quam Pilatus habebat per se et suos milites, ad occidendum Christum, non solum permissa, sed data dici potest a Deo, eo modo quo temporalia bona dantur a Deo per providentiam naturalem, quamvis postea homo illis male utatur. At vero, si loquamur de potestate ut dicitur jurisdictionem et auctoritatem superioris, hanc dicunt aliqui habuisse Pilatum non solum permissam, sed concessam, quia erat præses, et Dominus se ei subdiderat; nihilominus vero peccasse, non peccato usurpatæ jurisdictionis, sed peccato abutendi jurisdictione sibi data. Sed verius existimo Pilatum